

Anmeldelse af John Simonsen (2017): Daily Life at the Turn of the Neolithic. A comparative study of longhouses with sunken floors at Resengaard and nine other settlements in the Limfjord region, South Scandinavia.

Iversen, Rune

Published in:
Kuml: Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab

Publication date:
2018

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Iversen, R. (2018). Anmeldelse af John Simonsen (2017): Daily Life at the Turn of the Neolithic. A comparative study of longhouses with sunken floors at Resengaard and nine other settlements in the Limfjord region, South Scandinavia. *Kuml: Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab*, 2018, 291.

KUML 2018

KUML 2018

KUML 2018

Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab

With summaries in English

I kommission hos Aarhus Universitetsforlag

Redaktion: Jesper Laursen

Artiklerne i Kuml fagfællebedømmes efter gældende regler

Tilrettelægning: Louise Hilmar

Omslag: Louise Hilmar

Korrektur: Anne Lise Hansen

Oversættelse og sproglig revision: Anne Bloch Jørgensen & David Earle Robinson

Tryk: Narayana Press

Skrift: Aldine 401 BT

Papir: Arctic Silk

Copyright © 2018 Jysk Arkæologisk Selskab

ISBN 978-87-93423-33-6

ISSN 0454-6245

Forschung for de enkelte emnefelter. Det fjerde kapitel sætter fokus på lovgivning, arkæologisk forvaltning og fortidsmindepleje, foruden forholdene for (universitets) forskning og (museums)formidling. Det er glimrende, at netop det forvaltningsmæssige aspekt har fået så meget plads, da dette i tilsvarende værker ofte er ikke-eksisterende eller meget stedmoderligt behandlet. Det afsluttende femte kapitel behandler ganske kort centrale forskningsformidlende kanaler, såsom hvilke større konferencer, skriferækker og tidsskrifter, som befatter sig med faget.

Det er mange emner, der behandles, og som afslutning på de forskellige enkeltafsnit er der indsat en boks med forslag til videre læsning. Derimod har forfatterne valgt at udelade en samlet litteraturliste til sidst. Skønt bogen geografisk behandler tyske forhold, kan man godt savne henvisninger til en bredere og mere internationalt orienteret litteratur.

Som ved andre af *Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt*s udgivelser er der tale om et solidt, overskueligt og gennemført layout, hvor den grafiske tilrettelægning og brugen af forskellige fonte på bedste vis understøtter bogens mange faglige temaer. Det er også strengt nødvendigt, for de 318 sider er ganske stofmættede, og det er bestemt et værk, hvor læseren skal tages i hånden for at bevare overblikket. Formatet er ligeledes behageligt, men man undrer sig over, at billedsiden er så dårligt redigeret med uskarpe illustrationer og kortfattede figurtekster, der kun svagt understøtter brødteksten. Det er også lidt besynderligt, at man endnu i 2016 trykker bøger i sort-hvid.

Bogen har et meget stærkere fokus på fagets metodisk-tekniske dimension i modsætning til andre lignende værker, hvilket gør den særligt brugbar for studerende i faget. Det er da også dem, der har været redaktionens erklærede målgruppe med udgivelsen, og den vil helt sikkert

finde udbredt anvendelse på de tyske universiteter. Herhjemme har bogen bestemt også sin berettigelse og fremlægger teknikker, metoder og forskningsspørgsmål, som i højeste grad går på tværs af landegrænserne. Det er et solidt arbejde og kan bestemt anbefales. Der er dog et *aber dabei* i forhold til bogens brug herhjemme – for mange danske studerende kan ikke læse tysk.

Morten Larsen
Vendsyssel Historiske Museum

John Simonsen: *Daily Life at the Turn of the Neolithic. A comparative study of longhouses with sunken floors at Resengaard and nine other settlements in the Limfjord region, South Scandinavia.* Museum Salling og Jysk Arkæologisk Selskab. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter 98. Højbjerg 2017. 564 sider. ISBN 978-87-93423-14-5. Pris: 475 DKK.

Det var en tyk bog, der landede på mit skrivebord i slutningen af november måned sidste år – og en bog jeg med stor glæde kastede mig over. Nu skulle vi, med afsæt i en grundig bearbejdning af 10 Limfjordslokaliteter, endelig få klarhed over, hvad de mystiske forsænkede gulvpartier, som primært optræder i jyske senneolitiske huse, egentlig er udtryk for. Det er da netop også dette spændende fænomen, som John Simonsen tager livtag med. For som det fremgår af den kortfattede introduktion til bogens i alt fem kapitler, så kendes disse huse efterhånden fra mange lokaliteter, men vores viden om de forsænkede gulves funktion er stadig meget mangelfuld.

I kapitel 1 uddyber John Simonsen bogens egentlige mål, som er at give os en større indsigt i dagligdagen, som den tog sig ud på bopladserne i den ca. 7-800 år lange periode, der strækker sig fra senneolitikum til tidligste bronzealder

(ca. 2350-1600 f.Kr.). Her spiller netop huse med forsænkede gulve en central rolle, da de ofte er velbevarede og rige på fund, aktivitetsspor og makrofossiler. En af bogens præmisser er, at forsænkede gulve kan betragtes som en slags "fossile gulve", og fundmaterialets placering vil kunne bruges til at identificere specifikke aktivitetsområder.

Kapitel 2 er en analyse og fortolkning af huse med forsænkede gulve fra de 10 udvalgte pladser. Kapitlet starter med en kort introduktion til udgravningsteknik og efterfølgende metodisk behandling af husene med definition af forskellige mål og dimensioner. I tillæg hertil får vi også nogle vigtige overvejelser over, hvornår vi kan udlede noget om det forsænkede gulvs oprindelige anvendelse og udskillelse af eventuelt efterfølgende beboelsesfaser samt gulvenes sekundære opfyldning. Sådanne overvejelser er selvsagt helt essentielle for tolkningen af husenes funktion, og de følges op i den efterfølgende gennemgang af de udvalgte lokaliteter og i den afsluttende rekonstruktion af sådanne huses livscyklus. Lokaliteterne gennemgås én efter én, hus efter hus med særlig fokus på Resengaard som hovedlokalitet. Der er meget illustrative farvelagte tegninger af grundplaner, detailfotos fra udgravningerne etc. som understøttelse for teksten. I indeværende kapitel er dog kun enkelte profiltegninger/-fotos af de for bogen helt centrale forsænkede gulve, men flere eksempler findes i kapitel 4. Kun de sidste tre sider af kapitel 2 er helliget en tolkning af de forsænkede gulve, der ses som resultat af en formodet (men ikke dokumenteret!) brug af lave tørrevægge. Forsænkningerne skyldes et behov for øget højde inde i huset. Spørgsmålene, vi står tilbage med, er så bare, hvorfor dette kun var nødvendigt i den ene del af huset (det er i reglen kun den østlige del, der er forsænket)? Var der følgelig lavt til loftet i husenes vestende?

Med udgangspunkt i det rige keramikmateriale fra Resengaard er kapitel 3 dedikeret til opstillingen af en keramik-kronologi og udviklingssekvens for pladsen med paralleller til øvrige lokaliteter i området. Dette er et meget prisværdigt initiativ, da især den ikke-klokkebægerrelaterede senneolitiske keramik i høj grad mangler en sådan behandling. Som understøttelse for kapitel 3 findes et omfattende appendiks samt katalog (A) bagest i bogen over keramikken fra Resengaard. Såvel kapitel 3 som katalog er rigt illustreret.

Efter at have behandlet keramikken indgående i kapitel 3 omhandler kapitel 4 de mange forskelligartede aktiviteter, der kan spores i fundmaterialet fra de forsænkede gulve. Der indledes med nogle overvejelser omkring de tolkningsmæssige udfordringer, hvorefter materialet gennemgås husguld for husguld, mens aktivitetsspor og -zoner udledes fra fundene fra gulvlagene. Disse inkluderer madlavning, ristning af korn/planter, opbevaring, vævning samt en lang række spor fra forskellig forarbejdning. Gennemgangen ledsages af grundplaner, profiltegninger samt genstands- og udgravningsfotos alt sammen i farve og meget indbydende. Katalog B og C knytter sig til gennemgangen i kapitel 4 og indeholder hhv. sten- og flintgenstande samt en oversigt over forkullede makrofossiler.

Med kapitel 5 er tiden kommet til perspektivering af resultaterne fra de foregående kapitler, og det foreslås nu, at de forsænkede gulve primært tjente til beboelse, mens de ikke nedgravede dele af gulvene tjente til opbevaring af vinterfoder til dyr. Huse helt uden forsænkning skulle ligeledes have andre formål end beboelse, f.eks. som forsamlingshuse. Det er interessante tolkninger, som desværre fremstår noget spekulative. På baggrund af det rige fundmateriale fremlægges desuden en tredelt model for en delvist specialiseret hushold-

ningsproduktion bl.a. inden for områder som bronzebearbejdning, ølbrygning, vævning m.v. Elementer som udveksling, kommunikations- og transportruter samt befolkningstæthed i Limfjordsområdet inddrages i slutningen af kapitel 5. Bogen rundes af med en kort efterskrift.

Der er helt afgjort tale om en flot, rigt illustreret bog i god kvalitet og stilrent layout, som vi kender dem fra Jysk Arkæologisk Selskab. Indholdsmæssigt lægger bogen ikke skjul på at være centreret omkring senneolitikum og tidligste bronzealder i Limfjordsområdet, som det også fremgår af undertitlen, men inddragelse af andre geografiske områder og forudgående perioder er desværre relativt begrænset. Det er egentlig en skam og den største anke, jeg har til bogen. I denne sammenhæng er det mindre væsentligt, at de enkelte fund af huse med forsænkede gulve, der trods alt er på Sjælland, er overset, og at Bornholm helt er udeladt (jf. kort fig. 1.1). Anderledes beklageligt er det imidlertid, at der ingen forklaring gives på, hvorfor forsænkede gulve optræder stærkt i Jylland samt forekommer i Skåne, men stort set ikke ses på Fyn og Sjælland. Klokkebægerindflydelsen kunne måske forklare den jyske udbredelse, men bestemt ikke den skånske, hvor klokkebægertyper stort set er fraværende. Hertil kommer mulige forsænkede gulve fra tragtbægerkulturen i Malmøområdet, som, hvis inddraget, kunne have hjulpet til at perspektivere fænomenet i tid og rum. Enkeltgravskulturens huse med forsænkede gulve nævnes som forløbere til senneolitiske jyske, men de tilsvarende tyske snorekeramiske eksempler inddrages ikke, og det konkluderes noget overraskende, at udviklingen af de sydsandinaviske (jyske) huse med forsænkede gulve er foregået uafhængigt af andre områder.

Et andet relevant tema er relationen mellem huse med forsænkede gulve og fremkomsten af lange huse/haller (30-50

meter) på overgangen senneolitikum I/II, dvs. fra ca. 2000 f.Kr. Ingen af de her behandlede huse er på mere end 24 meter, så er der en reel forskel her, der kan have noget at gøre med funktion, social stratifikation etc.? Forekomsten af enkelte haller med forsænkede gulve (f.eks. Limensgård, Bornholm, og det relativt nyligt udgravede hus fra Vinge ved Frederikssund) tyder ikke på det, men det havde nu været oplagt, at fremkomsten af halbygninger i netop den berørte periode havde været adresseret i stedet for blot at henvise til deres manglende tilstedeværelse i Limfjordsområdet.

Det er imidlertid et meget vigtigt og rigt materiale, John Simonsen præsenterer. Vi får ikke den endelige forklaring på fænomenet forsænkede husgulve, hvilket måske også havde været for meget at forlange. Ideen med at se de forsænkede gulve som udtryk for brugen af lave tørvebyggede vægge er interessant, men den fremstår ikke velargumenteret nok. Det vi får er til gengæld et unikt indblik i den senneolitiske dagligdag med en detaljeret redegørelse for, hvad der er foregået på disse gulve. Det er ikke i sig selv aktiviteter, der har krævet et forsænket gulv, men forsænkningerne har muliggjort, at aktivitetssporene kan studeres i dag.

Sammenfattende er bogen stærk i dens empiriske gennemgang og metodik, men mangler til gengæld uddybende perspektiveringer omkring de forsænkede gulve som overordnet fænomen. Bogen fremstår dermed forholdsvis "lokal", men er uden tvivl den mest grundige bearbejdning af et spændende fænomen, som i høj grad har betydning og relevans langt ud over Limfjordsområdet.

Rune Iversen
Afdeling for Arkæologi
SAXO-Instituttet
Københavns Universitet